

SLOVENSKA ZEMLJA

Glasilo slovenskega kmečko-delavskega ljudstva

Leto II.

Izhaja 15. in zadnjega v mesecu. — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Trnovski pristan 14/I. — Tisk J. Blasnik na nasl., Univerzite na tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. Odgovoren: L. Mikuš. — Kdor želi, da mu neobjavljen rokopis vrnemo, naj priloži znamke za poštnino. — Naročnina mesečno Din 3.—, četrletno Din 9.—, celoletno Din 36.—. — Za Ameriko Dolar 1'50 na leto. — Čekovni račun št. 16782. — Plača se lahko tudi v nerabljenih poštinih znamkah. — Oglasi po dogovoru. — Za konsorcij: Izdajatelj in urednik Pavel Kreutzer v Ljubljani, Trnovski pristan 14.

Štev. 12.

Lr.:

„V luči dejstev“

Pod tem naslovom je prinesel „Slovenski gospodar“ z dne 3. junija t. l. sestavek, kjer je z zadovoljstvom na naš račun obravnaval dogodek s slovensko zastavo v Dubravi pri Zavrčah na Hrvaškem. Obenem nam je očital, da se „zaradi podrejenosti slovenstva v okviru mačkovskega gibanja ne moremo povzpeli do kakšnega resnega in stvarnega programa o ureditvi Slovenije in celotne države; saj tudi vrhovni voditelj mačkovstva doslej svojega programa ni opredelil.“ Geslo „slovenskega kmečko-delavskega gibanja“ je ta list označil za marksistično frazo, ki so jo brezuspešno uporabljali socialisti in za njimi „samostojni kmetje“, kar zadene tudi mačkovsko krošnjarijo po Sloveniji.

Tako nas je zdelal „Slovenski gospodar“! Vajeni smo takšnega načina obravnavanja javnih vprašanj, po katerem nikdar ne pridemo do razjasnitve pojmov in do pravilne politike.

Prvi očitek glede slovenske zastave smo že pojasnili v prejšnji številki. Postavili smo se na načelno stališče, da je bilo to napačno in smo takšno ravnanje grajali, ker nasprotuje enakopravnosti in kali medsebojnost. Ali hoče to povedati svojim bralcem „Slovenski gospodar“ ali jim zamolčati?

In očitek, da ne mi ne dr. Maček nimamo programa? Ali moramo vedno govoriti gluhim ušesom, da nismo centralisti in ne unitaristi, ampak da smo njuno nasprotje? V tem je načelna bistvenost našega prizadeva-

nja; v podrobnostih so pa mnenja lahko različna, ker nismo sami, ki odločamo. To je stvar dogovora ali sporazuma. Ne dati nam svobodne besede, a vendar očitati, da nimamo „resnega in stvarnega“ programa, kako se pravi takšnemu ravnanju pri poštenih ljudeh? Sicer pa recimo: Mi nimamo programa, a skupina, ki ji pripada „Slovenski gospodar“, ga ima in ga vrši. Kako da ostajajo na vodilnih položajih še nekateri nasprotniki naše državljanske in narodne svobode; da še vedno Slovenija veliko preveč plačuje, a silno malo dobiva nazaj; da je politična svoboda omejena itd. Morebiti bi kdo ugovarjal, da ne gre tako hitro zaradi zaprek. Resnica je to. A zakaj ne gre? Zato, ker je ostala osnova stara, na trhlo podlago pa ne moremo zidati trdne stavbe. Napravite najprej soliden temelj, potem zavijajte rokave za podrobno delo. Drugače lahko to in ono popravite; toda nekega dne se podere vse, tem bolj, ker pri državni stavbi manjka tretji steber: Hrvatje. Ne hodimo po izvoženi poti prednikov, ker vodi v zagato, iz katere ni izhoda, ampak samo umik. Doslejšnje izkušnje nam to dokazujejo. Dajmo ljudstvu pravo svobodo, da vidimo, kdo gre s kom.

Tretji očitek, da je „kmečko-delavsko gibanje“ iz marksizma vzeto geslo, ki je obsojeno na neuspeh, kaže nepoznanje družbenega razvoja. Lahko je zavirati vsako gibanje za nekaj časa, a uničiti ga ni mogoče, ako je pognalo korenine iz tal. In za to gre. Današnje gospodarske

prilike same so rodile novo spoznanje in ž njim nova prizadevanja. Misel družbene izpremembe je postala že toliko močna, da je nevarna tistim, ki bi imeli radi, da bi bil volk sit, a koza cela. Ni bila kriva socialna misel, ako so jo nekateri slabo razumeli ali sebično izkoriščali, kakor ni bila kriva verska misel sama na sebi, ako so se nekaj ponekod v njenem imenu vršile strahote nad človeštvom.

Glede socialne misli, kakor jo je začel oblikovati marksizem, pa tole: Ni mogoče, da bi sprejeli za nedotakljivo resnico vsako besedo in vsak

stavek, ki sta ga kdaj zapisala ali spregovorila ustanovitelja novodobnega delavskega gibanja Marx in Engels; toda resnična ostaja tista osnovna misel, ki jo je jasno označil Engels v poslovnem govoru ob grobu svojega prijatelja in sodelavca Marxa, da je ta namreč odkril „preprosto dejstvo, po katerem morajo ljudje predvsem najprej jesti, piti, stanovati in se oblačiti, preden se morejo ukvarjati s politiko, z znanostjo, umetnostjo, verstvom.“

V tem je vsa modrost: prava modrost, ker je življenjska...

Spomenica bolgarskih narodnih prvakov kralju Borisu

Letos 19. maja sta potekli dve leti, odkar tudi bolgarski narod o svoji usodi ne odloča več sam. Tudi tam se je nekaterim gospodom zdelo, da je treba zaradi „pomirjenja strankarskih strasti“ ljudstvu vzeti vsako besedo pri upravljanju države. Za to obletnico so voditelji bolgarskih strank poslali kralju Borisu spomenico naslednje vsebine:

„Vaše Veličanstvo! Pretekli sta že dve leti, odkar so bolgarskim državljanom odvzete vse ustavne svoboščine. Država se upravlja s pomočjo ukazov in zakonov, izdanih na temelju člena 47. trnovske ustave, medtem ko je sicer ta ustava dejansko popolnoma odpravljena.

Svoboda zborovanja in tiska je odpravljena. Bolgarski narod ne ve, kaj se v njegovi državi dogaja.

Razpuščene so vse socialne in politične organizacije. Prepovedano je vsako društveno-politično delovanje in so tako ustvarjeni pogoji za razdiralno in zarotniško delo.

Gospodarska stiska in splošno osiromašenje globoko razjedata življenje našega

naroda. Položaj v Evropi je žalosten, poln nejasnosti in presenečenj. Ta položaj nam nalaga notranjo ozdravitev in strnjeno, kar se zgodi, kadar bo popolnoma urejen politični režim v državi.

Prvi korak k ureditvi in ozdravitvi je, da se čimprej uveljavi velikotrnovska ustava, sestavi odgovorna vlada in izvedejo zakonodajne volitve. Resnično in trajno zedinjenje ni mogoče brez sodelovanja ljudstva.

Vašemu Veličanstvu je zelo dobro znano, da je velikotrnovska ustava najdragocenejši sad bolgarskega preroda in da popolnoma ustreza demokratičnemu duhu naroda v preteklosti in tudi sedaj.

Po svoji dolžnosti in po svoji vesti si dovoljujemo Vašemu Veličanstvu izjaviti, da je bolgarski narod v globokem spoznanju neomajno vdan velikotrnovski ustavi in kroni ter obsoja diktaturo v vsaki obliki.

Menimo, da zahtevajo tako vrhovne državne koristi kakor tudi mir v državi in njen normalni razvoj zopetno uvedbo ustave, kar naj se izvrši z Vašo pobudo.“

Dr. Ivo Štempihar:

Slovenski kmet in delavec ter ustanovitev socialistične stranke

(Nadaljevanje.)

4. Zablode in sanje.

Teh se je lotil, opogumljen po Jakšičevih izvajanjih (katerih nedoslednosti ni opazil), g. Lojze Sedej v sestavku „Zablode“, ki je izšel v „Delavski politiki“ št. 101 s pripombo uredništva, ki kaže, kako mu je Sedejev članek ugajal, ker mu je dala prednost pred nekimi drugim dopisom, ki pa je neprimerno bolj stvaren. Sestavek „Zablode“ hoče opisovati zablode drugih, popisuje pa v resnici svoje lastne in to zelo poučno in razločno. Že takoj spočetka napada „Ljudsko pravico“, češ da si je „usvojila pravico nekakega direktorja in kritika naše strokovne in politične linije“. Pripominjam, da ima to pravico vsako javno glasilo in jo ima tudi „Delavska politika“ nasproti „Ljudski pravici“ ali „Sloven-

cu“. Nato opisuje g. Sedej, kakšne težave so bile z ljudmi pri tem listu, ker so vodili „neodgovorno politiko“, medtem ko so socialisti nosili odgovornost za obstoj organizacij in članov. Vprašam samo: Katerih organizacij? Političnih organizacij marksistično delavstvo nima, strokovne in kulturne pa se ne pečajo s politiko. Na to vprašanje g. Sedej ne da odgovora, nasprotno še zadovoljen je, da se je posrečilo „odgovornim“ zastaviti učinke te „nezdrave in neodgovorne politike“. Nato očita, da so ti ljudje namesto prvotne zahteve po „nepomirljivi razredni borbi“ postavili novo geslo o „enotni fronti“, ki so ga takoj nadomestili z novejšo besedo „fronta ljudske svobode“, dokler niso slednjič priromali celo do „slovenske ljudske fronte“. In ta

„fronta“ naj bi bila sestavni del tistega gibanja, ki ga vodi dr. Maček, torej „nekaka slovenska nacionalistična fronta pod vodstvom Mačkovega hrvatskega nacionalizma.“

Kolikor zanosa, toliko je tudi pene v teh stavih. Sedej namreč ni opazil, da razredno stališče prav nič ne nasprotuje pojmu „enotne fronte“, ta pojem tudi ne pojmu „fronte ljudske svobode“ ali „slovenske ljudske fronte“. Zato tudi našteva podobna gesla tako, kakor da so si v nasprotju. Vrtinčarstvo, ki ga očita drugim, pade nazaj nanj. Saj so vendar vsi ti novodobni „frontarski pojmi“ samo znamenje časa in sodobno ime večnega gibanja in boja zatiranih izkoriščancev proti zatirajočim izkoriščevalcem, so naziv taktike, ki se po času in razmerah vsiljuje. Po poročilu v isti številki „Delavske politike“ pravijo švedski socialni demokrati sami, da mora delovati proletariat v vsaki deželi po njenih posebnih razmerah. In če sprejme g. Sedej ta nauk za nas in našo državno skup-

nost vendar ne bi smel spričo tolikšne različnosti šteti vseh pokrajin za eno „deželo“.

Izraz „fronta“ tudi meni ni všeč, že zato ne, ker so ga pri nas prvi uporabljali fašisti, ko so začeli z „nacionalno fronto“. Toda zaradi besede, ki mi ne ugaja, ne smem tajiti pojma, o katerem imam drugačno mnenje. Tudi tega ne smem zagrešiti, da zaradi podobnega izraza „fronta“ namenoma sklepam tudi na podobno miselnost gibanja. In največja zmeta Sedejevih izvajanj je prav ta, da nam hoče predstaviti „slovensko ljudsko fronto“ kot nekako nacionalistično gibanje in da govori s tem v zvezi o — sanjah.

Nasproti geslom pripadnikov prejšnjega režima imamo mi svoje posebno stališče. Če bi govorili s Sedejevimi izrazi, ki je označil „slovensko ljudsko fronto“ kot sestavni del hrvatskega nacionalizma pod vodstvom dr. Mačka, smemo mi z isto pravico od Sedeja zagovarjano „socialistično zvezo delovnega ljudstva“ označiti za sestavni del „jugo-

Politični razgled po svetu

1. Evropsko javnost še vedno vznemirja angleško-italijanski spor zaradi Abesinije. Kakor v prirodi, kjer velike ribe požirajo male, tako je tudi v človeški družbi. Zato abesinski cesar, ki se je nastanil v Londonu, ni tam našel tiste podpore, ki je pričakoval. Uradna Anglija je bila sicer vljudna, a hladna, ker je hotela biti obenem korektna do Italije. Sedaj je sklenila, da predlaga odpravo sankcij nasproti Italiji, ker bi jo rada pridobila za reševanje evropskega spora z Nemčijo. Isto je storila Francija, s čimer pa prilastitev Abesinije še ni priznana pravno.

Boje se, da ne bi Italija izstopila iz „Društva narodov“ in se zvezala z Nemčijo. Mi se pridružujemo tistim, ki mislijo, da bi bilo dobro, ako poleg dosežanih dveh fašističnih držav (Japonske in Nemčije) izstopi tudi Italija; zakaj fašistične države so nasprotje osnovni misli, ki je vodila ustanovitelja „Društva narodov“, predsednika Združenih držav Severne Amerike Wilsona: enakopravnost, skupna varnost, mir. Te države so pospeševalke vojne, napadalke slabjših, kršilke mednarodnih pogodb, ki so jih same podpisale, zagovornice privilegiranih narodov, ki naj vladajo nad drugimi, manjvrednimi, n. pr. nad Slovani. „Društvo narodov“ bi se osamosvojilo od pritiska, strahovanja in negotovosti; moglo bi se brigati za uspešen boj proti fašizmu, ki ogroža mir, za postopno uveljavljanje prave vlade ljudstva povsod; mali in veliki narodi bi lahko postajali enakopravni.

2. Pri državnih volitvah v Belgiji se je pokazala značilnost, da sta pridobili tal dve novi skrajnosti. V prvi so nastopili zmagovalci t. i. reksisti (Christus-rex = Kristus-kralj), ki so napredovali na škodo stare konservativne stranke belgijskih katoličanov. Reksisti so nasprotniki kapitalizma in korupcije, zagovarjajo jezikovno-kulturno enakopravnost obeh belgijskih narodov Flamcev in Valoncev (prvi so Germani, a drugi Romani); terjajo izpremembo parlamentarizma: manjše število poslancev in močno vlado, a odklanjajo fašizem. Bodočnost pokaže, ali pojde njih politični in socialni razvoj v tej smeri dalje.

Druga skrajna skupina so komunisti. Doslej je bila belgijska vlada kompromisna: konservativci, liberal-

slovenskega nacionalizma“ pod vodstvom dr. Topaloviča. Po tej logiki naj bi slovenski delavec izbiral med slovenskim ljudskim gibanjem pod vodstvom Hrvatov dr. Mačka in med socialistično zvezo delovnega ljudstva pod vodstvom unitarističnega Srba dr. Topaloviča. Ne vem, zakaj bi slovenski delavec grešil zoper razredno zavest, ako bi se izrekel za prvo, in zakaj bi bilo edino zvečljivo, če bi se izrekel za drugo? Mogoče zato, ker zahteva dr. Maček državljanske svoboščine brez predhodnega policijskega dovoljenja, dr. Topalović pa se hoče bojevati za isto stvar šele tedaj, ko mu režim dovoli. Ali bi morda grešil zato, ker priznava dr. Maček slovensko narodno in kulturno samoljtnost, medtem ko je dr. Topalović proti „plemenskim razdorom“ in za gesla pripadnikov prejšnjega režima? Kaj se niso prav ta gesla izkazala kot sanje in nerensnost, ki v jugoslovanskih narodih nima prav nobenih korénin? Kdo torej sanja? (Dalje prih.)

ci, socialisti, pri čemer je ostalo tudi po teh volitvah.

3. Nova francoska vlada levice: socialisti in malomeščanski radikali, ki jih podpirajo tudi komunisti, je takoj ob svojem nastopu morala premagati težko preizkušnjo trenutka za izboljšanje svojega položaja, ki ga je tudi doseglo. Levičarska vlada je dokazala dvoje: prvič je ostala „mož beseda“, drugič je to storila naglo. Brez prelihanja krvi in preganjanja je izvedla svojo obljubo in končala stavko. Tudi senat ni delal težav.

Levičarska vlada je takoj nekaj izvršila, nekaj pa še bo. Njen delovni načrt je v glavnem tale: 40 urni delavnik na teden, plačani dopusti, skupne delovne pogodbe, podaljšanje šolske učne dobe, poddržavljenje vojne industrije (to je zelo pomembno, ker so zasebni izdelovalci vojaških potreb glavni izizvalci vojen), izprememba uredbe o narodni banki (tudi to je pomembno, ker so takšni zavodi v rokah peščice dobičkarjev), ureditev plač državnim nameščencem.

4. V Rusiji so dobili načrt nove ustave, ki je vsekakor napredek v okviru obstoječega stanja. Dve struji sta se tam bojevali že dlje časa za premoč: „levica“ (Tročkij) ter „desnica“ (Stalin). Prva je stala na stališču, da je treba podružbiti (socializirati) ne le obdelovalna sredstva, ampak tudi življenje posameznika (t. i. komune). Ta poizkus se seveda ni mogel obnesti, ker je bil izenačevalen, a socializem nima namena, da bi izenačeval. To dela fašizem. Zato je prevladala oblika poljedelske zadruge, kjer naj bi se skladale osebe in družbene koristi. „Otročje vaje levih butcev“, kakor jih je imenoval Stalin na XVII. kongresu komunistične stranke, so napravile škodo tudi industriji.

Umevno je torej, da se je sprejela v načrt nove ustave določba o osebni lastnini malega človeka v njegovem hišnem gospodarstvu, ki se je uveljavljala že od 1930. leta. Napačna je namreč misel, kakor bi hotel socializem prisilno odpraviti malega kmeta. Po Engelsu, ki je ponavljal Marxov nauk, velja prisilna razlastitev samo veleposestnikom; zasebna lastnina in zasebno pridelovanje malih kmetov naj bi se pa izprva izpremenila v zadružno, a to ne nasilno, ampak z zgledi in družbeno pomočjo, ki naj bi jim dokazali prednosti takšnega prehoda. To je načelno stališče Marxovega socializma do malih kmetov, ki ga je sprejel tudi Lenin (glej njegov spis o Karlu Marxu) in za njim Stalin. Enako se določa tudi delavčeva mezdna po kolikosti in kakovosti izvršenega dela in ne po osebni potrebi, kar je vprašanje nedogledne bodočnosti (komunizem).

Za uveljavljanje jezikovno-kulturnih posebnosti različnih narodov določa novi načrt širšo osnovo s tem, da obstaja odslej „Zveza sovjetskih republik“ iz enajstih, v notranjem samostojnih edinic (prej jih je bilo sedem), ki so nekaj eotne republike, nekaj pa zopet same zvezne (federativne) poleg narodnostnih okrožij za takšne narode ali narodne drobce, ki so premajhni za polno samostojno življenje. Skupno zakonodajno oblast „Zveze“ ima odslej vrhovni svet, ki je sestavljen iz poslancev, voljenih po splošni, enaki, tajni in direktni volilni pravici za oba spola, ter iz narodnosti. Vrhovni svet si izvoli

svoje predsedstvo, ki vrši vladarske posle, in vlado ljudskih komisarjev. Enaka so zastopstva pri posameznih zveznih edinicah.

Gospodarsko pomeni današnji družbeni ustroj v Rusiji umik od začetrnega komunizma, ki se je bil izprevrigel v nemogoče izenačevanje; vendar je še vedno preveč državnega nadzorstva in z njim združenega centralizma. Narodno je izvedena decentralizacija popolno, da je omogočen razvoj posameznih edinic. Politično je priznana samo vladajoča

stranka, ki je organizirana. Ločitev cerkve od države bi bila pravilna, ako bi bili območji obeh strogo določeni: cerkvi pripada svobodna duhovnost za njene vernike, a državi svobodna posvetnost, ki jo upravlja svobodno izvoljena večina delovnega ljudstva. Diktatura je umevna v revoluciji, da vrže, kar je gnilega in škodljivega; potem pa se mora polagoma umakniti demokraciji, ki je nihče ne podere, ako je zasidrana v hotenju prizadetih, ki sloni na njih zadovoljstvu.

Stane Lubienski:

All zopet stara napaka?

Potrebno je, da po končanem kongresu J. R. Z. v Belgradu in po izjavah, ki so jih podali prvaki te stranke, tudi mi povemo svoje stališče, kako gledamo na ustanovitev, oziroma končno konstituiranje te nove vsedržavne stranke.

Druga stvar nas bolj zanima, prav za prav resno skrbi. Menda nihče ne dvomi, da živimo še danes v nadaljevanju dobe pred 5. majem 1935. leta, čeprav se absolutistični zakoni do neke meje in v nekih krajih države milejše izvajajo. Že Živkovičeva vlada je z „volitvami“ 1931. leta napravila konec svojemu življenju ravno s tem, da je šla na volitve in si z aparatom od zgoraj hotela ustvariti monopol s stranko „J. R. K. D.“ Tako dr. Marinković kakor tudi dr. Srškić sta se izogibala izkoriščanja tega monopola — kolikor je takrat bilo mogoče. Toda že Nikola

Uzunović je skušal z ustanovitvijo J. N. S. zopet ustvariti sebi in svojim ožjim tovarišem patent na patriotizem in državno miselnost. Prišla je druga izdaja samovlade in samovlada je zmerom nasilna od zgoraj. Občinske volitve 1933. leta so prav za prav že končale življenje tej politični smeri, kajti takratna zmaga je bila le navidezna. Po 9. oktobru 1934. leta je bilo jasno, da je bil ta režim končno odžagan. Toda tudi g. Jevtić, ki je imel baje nalogo, da popravi napake svojih prednikov, je po malih ovinkih takoj zašel na isto napačno pot. Z volitvami 5. maja 1935. leta je hotel ustvariti sebi in svojim zopet nov monopol za življenje in politično miselnost 14 milijonov Slovencev, Hrvatov in Srbov. Toda ljudski odpor je strl tudi te protiljudske načrte.

Domača politika

Spomin na Trubarja

Dne 28. t. m. je poteklo 350 let od smrti Primoža Trubarja, ki je bil početnik slovenskega književnega jezika. S tem dejanjem nas je uvrstil med omikane narode zapadne Evrope, ker nam je omogočil, da smo pisali in tiskali v svojem jeziku ter tako svoje in tuje umske pridobitve in življenjske praktične izkušnje prenašali od roda do roda.

Jezik Trubarja in njegovih sodelavcev je postal osnova, ki na njej stojimo še danes. V tem jeziku so ustvarjali plodove svojega duha vsi veliki naši možje, med njimi posebno Prešeren in Cankar; ta jezik je prešel v cerkev in šolo, urade in javne zastope. Od Trubarja in njegovih tovarišev gre pot samo naprej; nikdar pa ne več nazaj, akonečemo zapasti onemoglosti in mrtvili.

Trubar nam je ustvaril književni jezik kot protestantovski duhovnik in pisatelj. V težkem boju s tedanjim katoličanstvom je to storil. Svobodna verska misel je bilo gibalno njegovega dela, ki nam je v svojem nasledku dalo književni jezik in prvo književnost v tem jeziku. Danes je naš narod zopet katoliški; toda misel svobode, ki je navdajala Trubarja, nam bodi svetel zgled in vzor v vsem življenju. Samo iz svobode se more roditi kaj velikega, kakor je Trubarjeva svobodna verska misel rodila našo književnost in s tem zavest lastne bitnosti, ki se ji prostovoljno ne odrečemo nikdar in nikomur na ljubo. To je Trubarjeva dediščina na veke, ki mu bodi zanj naša hvala in slava.

Opozorilo. V zadnji številki je uvodni sestavek „Kam vodi Slovence politična pot“ brez naše krivde postal mršav in zato nepopoln, posebno v sredi in proti koncu.

Država v državi? Iz Bizeljskega smo prejeli dopis, v katerem nam sporoča naš somišljenik, da je tamonjši občinski tajnik dne 17. maja t. l. razglasil naslednje: „Naznanjam vam, da je list „Slovenska zemlja“ bil že enkrat zaplenjen in da ne sme izhajati. Kdor ga dobi, naj ga takoj izroči orožnikom, ker je protidržavni list in strogo prepovedan.“

Zato opozarjamo svoje somišljenike, da naj se ne dajo begati od nikogar in naj nam vsak posamezen primer take samovolje precej sporoče. Vsem proizvedovalcem pa sporočamo, da je knjiga zadružnikov javna knjiga in vsakemu na vpogled in je torej njih trud odveč.

Dr. Vladko Maček o političnem katoličanstvu. „Hrvatski dnevnik“ z dne 2. t. m. prinaša sestavek izpod peresa g. Milutina Mayerja pod naslovom: „Naša narodna pot“. V tem sestavku omenja pisec tudi izjavo dr. Mačka o političnem katoličanstvu, ki bo zanimala tudi naše bralce in ki se glasi:

„Že večkrat sem naglasil, da mi nismo „klerikalni narod“. V tem si moramo biti na jasnem, da pod besedo „klerikalni“ razumevam „politični klerikalizem“: vmešavanje duhovščine v čisto politična vprašanja v imenu katolicizma in ustanavljanje političnih strank pod duhovnim vodstvom. Mi smo proti temu tako v korist naroda, kakor tudi same vere. Duhovščina mora biti v narodnem življenju učitelj in pomočnik naroda in se mora posvetiti njegovim duhovnim potrebam in versko-vzgojnemu delu. Mi torej v tem oziru nečemo nič drugega kakor to, kar zahteva cerkev sama, ki prepoveduje duhovščini ustanavljanje političnih strank in vmešavanje v strankarsko-politične boje...“

Ni torej nič čudnega, da moramo tudi danes, ko so naši pogledi na katolicizem jasni, budno paziti, da se ne obnove stare rane in napake. Mi vemo, da je katoliška akcija, ki jo vodi cerkev, nepolitična; vemo pa tudi to, da je bila katoliška akcija formalno nepolitična tudi takrat, ko smo imeli t. i. katoliško stranko. Tako se je zgodilo, da so bili ljudje formalno izven katoliške akcije, a stvarno so iste ljudi iz katoliške akcije v imenu katolicizma zbirali v — politično stranko! Ni treba, da se ta stranka imenuje katoliška. Poglejmo v svojo neposredno bližino in naučili se bomo mnogo. Ravno zato, ker vse to vemo in ker smo katoličani, smo tako odločno proti političnemu klerikalizmu, naj se pojavi v katerikoli obliki.“

Izmišljenine. Ker se posebno po Beli Krajini širijo vesti, da je načelnik „SLOGE“ g. Jože Černe, kmetovalec iz Zg. Šiške, kandidiral ob zadnjem občnem zboru Kmetijske družbe na listi vladne stranke J. R. Z., izjavljamo, da taka lista po naših informacijah sploh ni bila postavljena in da o kaki kandidaturi g. Čereta na občnem zboru nismo ničesar slišali. Nasprotno vemo, da je gospod Černe na občnem zboru ostro obsodil poslovanje Kmetijske družbe in v znak protesta še pred zaključkom občnega zbora odšel iz dvorane. Posebno je kritiziral ravnanje dosedanje uprave s podružnicami in tudi posamezniki.

Gospodarski vestnik

Zaupnike in prijatelje „Sloge“,

gospodarske in podporne zadruge slovenskih kmetov in delavcev, pozivamo, da gredo sedaj, ko ne moremo javno delovati, s podvojeno silo na delo. Agitacija naj se vrši od moža do moža. Razlagajte somišljenikom kmetom in delavcem namenjene zadruge „SLOGE“, utrujte jih v prepričanju, da bo boljše šele tedaj, kadar se kmet in delavec postavita na lastne noge in otreseta vsiljenega jima varuštva. Če potrebujete kakšnih pojasnil zaradi organizacije, sporočite to takoj na naslov „SLOGA“ r. z. z. o. z. v Ljubljani, Trnovski pristan 14. Enako sporočite, če potrebujete osebne pomoči iz Ljubljane in pride v tem primeru kdo k Vam in razloži zaupnikom podoben program naše zadruge.

Bodite požrtvovalni in izpodbujajte k požrtvovalnosti svoje prijatelje, znanke in sosede. Brez žrtev še noben narod ni ničesar dosegel in tudi kmečko-delavsko ljudstvo se brez žrtev gospodarsko ne osamosvoji.

Sporočajte nam vse primere protizakonitega preprečevanja združnega dela in naj vsak tak dopis podpišejo priče s polnim imenom in točnim naslovom.

Zavedajte se, da gre pravica in gospodarska svoboda samo pogumnim in požrtvovalnim ljudem. Kdor leži danes na zapečku in čaka, da mu boljši časi pridejo z neba, ta nima pravice pritoževati se nad slabimi razmerami. Vsak ima samo toliko pravic, kolikor si jih sam pripoljuje. To pravilo velja tudi v gospodarstvu.

Kmet in delavec, organizirajta se gospodarsko!

Delovno ljudstvo prav dobro čuti, kam ga je zavedlo politično združništvo. V zadruge in njih vrhovno vodstvo je imelo brezpogojno zaupanje, gospodi je verjelo in jo ubogalo. Toda najbolj pošten voditelj ne more docela uresničiti kmečko-delavskih zahtev, če jih temeljito ne pozna. Spoznali smo, da združnim voditeljem niso bile prvo koristi kmeta in delavca, temveč njegovega meščanskega sloja, kateremu je pripadal in njegove stranke, ki je bila ravno tako meščanska in s katero je bil zvezan na življenje in smrt. Tako imenovane ljudske stranke so se na delovno ljudstvo le opirale, niso pa gospodarsko preoblikovale kmeta in delavca. Te stranke so bile kljub lepemu imenu prav za prav meščanske. Prišel je polom, katerega nasledek je, da danes delovno ljudstvo gospodarsko ni organizirano. Ne moremo govoriti o mrtvem članstvu pri mrtvih zadrukah.

Danes smo na pragu nove dobe in za delovno ljudstvo velja pravilo: Pomagaj si sam in Bog ti pomore. Kmet in delavec sta se začela organizirati, čeprav mu zdaj najbolj nasprotujejo prav njegovi bivši prijatelji, ki so ju spravili na rob gospodarskega prepada. Ti prijatelji menijo, da je delovno ljudstvo nekakšen kolonialni narod, ki mora imeti vedno le tujo upravo nikdar sitih imperialistov.

Ugotoviti moramo, da postajata kmet in delavec ravno po gospodarski zadruzi „SLOGA“ samostojen činitelj. Bistvo zadruge je, da organizira kmeta in delavca kot celoto in vas kot enoto. Politična zaslepljenost in strankarska zagrizenost sta

pa še veliki oviri kmečko-delavskega osvobodilnega gibanja. Seveda če toliko ljudi zavira delovanje gospodarske zadruge „SLOGE“, je to dokaz, da gospodarska osamosvojitve delovnega ljudstva ni vseč starim prijateljem „dobrega in poštenega slovenskega ljudstva“, ki so po lastni krivdi izgubili vpliv na vasi.

Da pa se misel „SLOGE“ kljub temu tako hitro širi in utrjuje, nam dokazuje, da sta se naš kmet in delavec v pretekli in polpretekli dobi precej naučila. Iz sedanjosti pa spoznavata, da ga ima, pokvarjena gospoda celo za sovražnika in državi nevarnega, če ji noče biti pokoren rednik. Kmet in delavec se zmerom bolj zavedata svoje gospodarske moči, ki izvira iz njunega dela. Zato postajata samostojna, odločna in pripravljena na vse. Vesta, da veliko dajeta in zato lahko po pravici veliko zahtevata.

Po organizaciji gospodarske zadruge „SLOGE“ naj kmet sam določa ceno svojim pridelkom in delavec svojem delu. Njihovim izkoriščevalcem se obetajo slabi časi. Izločiti je treba tisto nepotrebno trgovino, ki živi na račun kmeta kot proizvajalca in delavca kot konsumenta in najsi se s tako trgovino pečajo tudi razne zadruge.

Zato, kmet in delavec, organizirajta se sama, osamosvojita se gospodarsko! Ko se osamosvojita gospodarsko, bosta samostojna v vsakem oziru. Z nastopom „SLOGE“ naj se prične nova razvojna doba za kmeta in delavca in z njima vred za vse delovno ljudstvo. Naše geslo bodi: Z lastno močjo. J. S.

Židje in hrvatska „Gospodarska Sloga“

Ko smo v 10. številki zavračali „Pohod“, ki je bil očital dr. Mačku, da ne vodi boja proti Židom, ampak da so mu ti ljubši kakor krvni bratje, smo dejali, da je prav „Sloga“ ustvarjena zato, da se bojuje proti vsakemu izkoriščanju, torej tudi proti židovskemu.

Sedaj posnemamo iz „Trgovskega lista“ z dne 30. maja, da so imeli židovski voditelji v Zagrebu tajen sestanek, kjer so se pogovarjali o ukrepih proti „Slogi“, ki utegne v kratkem izdati geslo, naj kmetje kupujejo le pri hrvatskih trgovcih. Ker ima „Sloga“ že okrog 250 tisoč udov, poseže z nabranim denarjem lahko tudi v industrijo, kjer bi bili židje občutno prizadeti.

Zato so sklenili na zagrebškem sestanku, da morajo v svojo korist nekaj žrtvovati. Trgovci naj toliko znižajo cene, da ne bo mogel noben drug trgovec z njimi tekmovati; v

židovskih podjetjih naj nastavljajo za ravnatelje Hrvate s stalno visoko plačo, a ti ravnatelji naj vedno čutijo odvisnost od svojih gospodarjev ob nevarnosti odpovedi itd.

Iz tega strahu zagrebških Židov je vidno, kakšen gospodarski in s tem obenem narodno-politični pomen ima lahko gibanje „Sloge“, ako bo dosledno, pošteno in pametno. In pri nas? Ali nimamo tudi grdega izkoriščanja revnega delovnega ljudstva in ali ni kratkovidnost ter posredno podpiranje izkoriščevalcev, ako se gospodarsko delo slovenske „Sloge“ ovira in onemogočuje? Baj je „Sloga“ krinka za politiko! Vprašamo: Ali ni „Sloga“ ponudila, oziroma še vedno ponuja sodelovanje n. pr. „Kmeti zvezi“? Pridite, sodelujte pri vseh okrajnih in krajevnih zaupništvih in preprečite boste „politiko“! To je edino demokratična pot.

Dr. Ld.:

Važni problemi v državnem gospodarstvu

(Konec.)

IV. Naša plačilna bilanca.

Najvažnejša stvar pri narodnem gospodarstvu je plačilna bilanca, ki je ne smemo zamenjavati s trgovinsko bilanco. Na Angleškem je pred vojno bila trgovinska bilanca vsako leto močno pasivna, toda plačilna bilanca je bila aktivna. Kako je danes na Angleškem, ne vem. Takrat so pač morali uvažati večji del hrane in tudi mnogo drugih stvari, veliko več kakor so pa izvažali. Toda obenem so imeli v tujini toliko bogastva, da so s temi dohodki prav lahko poravnali primanjkljaj pri trgovini. Pri Rusih n. pr. je bilo ravno narobe. Trgovinska bilanca je bila močno aktivna, ker so več izvažali kakor pa uvažali; toda plačilna bilanca je bila pasivna, ker so imeli v tujini tako velike obveznosti, da izvoz žita, katerega so vzeli iz ust lačnega ljudstva, ni mogel poravnati tega primanjkljaja in država je morala delati nenehoma nove dolgove.

Če ima kmet dobro urejeno gospodarstvo in mu njegova kmetija nosi toliko, da s prodajo svojih pridelkov lahko plača vse stroške, je njegova trgovinska bilanca aktivna in tudi njegova plačilna bilanca je aktivna. V tem primeru je trgovinska bilanca ista kakor plačilna bilanca. Če pa ima kmet majhno in slabo kmetijo, ki mu nese toliko, da bi mogel od nje živeti, a ima tudi še nekaj prihrankov v hranilnici ali pa z domačo obrtjo še kaj po strani zasluži, tedaj je trgovinska bilanca njegove kmetije pasivna, toda njegova plačilna bilanca je aktivna. Ako pa ima kmet lepo kmetijo, ki poravnava njegove redne izdatke, a ima poleg teh še izredne izdatke, ker mu je n. pr. zbolela žena ali otroci, potem je njegova trgovinska bilanca aktivna, toda plačilna bilanca je pasivna.

O aktivni plačilni bilanci govorimo torej tedaj, kadar se dohodki ujemajo z izdatki; če se potem to zgodi z izvozom naših pridelkov ali na druge načine, je končno vse enako. Naša država je v glavnem imela tri vire dohodkov: 1. denar, ki so ga pošiljali naši izseljenci; 2. denar, ki ga dobimo od tujskega prometa in 3. dohodek od aktivnosti naše trgo-

vinske bilance. Prvi vir dohodkov je bil svoje dni precej izdaten, čeprav je tudi to žalostno poglavje zase. Najboljše delovne moči so šle v tujino, da so od njih dela bogateli tujci, a sami so si morali pritrgovati od ust, da so mogli nekaj pošiljati še svojem v staro domovino. Seveda je bilo to navadno roparsko gospodarstvo; kajti največji narodni kapital, ki ga imamo, je delovna moč ljudstva. Ta moč je prepadala v tujini in mi nismo imeli od nje dosti koristi. Zato je izmed glavnih vprašanj našega narodnega gospodarstva to, kako doma izkoristiti vso delovno moč. Blagostanje nastaja edinole od dela. Seveda, pa ni zadosti, če se samo trudimo, delo mora biti plodno. V mladih letih sem pri nekem duhovniku na Poljskem videl v njegovi sobi napis: „Moli in bogati“. Začudil sem se in ga vprašal, zakaj je tako čudno spremenil stari pregovor: „Moli in delaj“. Odgovoril mi je: „Naši ljudje delajo, a imajo od tega prav malo koristi, ker je njihov del neplodno. Ako človek dela, mora delati tako, da mu to delo tudi nekaj koristi.“

Nekoč sem bral statistiko plodnosti dela pri raznih narodih. Na prvem mestu so bili Francozi. Vir francoskega bogastva je plodnost njih dela. A mi smo najboljše delovne moči pošiljali v tujino. Sedaj prepada veliko delovne moči doma, druga je le nekoliko izkoriščena ali pa je njeno delo premalo plodno. Izkoristiti vso delovno moč ljudstva in gledati, da bo delo plodno v največji meri, to je za nas glavni problem bodočnosti.

Drugi važni vir dohodkov je tujski promet. Toda tu se ne razvijamo v pravi smeri. Za našo plačilno bilanco je res vse enako, ali pride tuje valuta in s tem sredstva za plačevanje obveznosti v tujino. Toda pri nas se dela propaganda za tujski promet za take kraje, kjer še dolgo ne moremo pričakovati kakega uspeha, medtem pa zanemarjamo kraje, ki bi bili sposobni za tujski promet. Kljub temu je poleg zunanje

trgovine tujski promet pri nas edini vir dohodkov za aktivnost plačilne bilance.

Tretji in glavni vir dohodkov, ki poravnava skoraj vse stroške naših obveznosti v tujini, je naš izvoz. Teh obveznosti pa je zelo veliko. Plačevati moramo namreč obresti in amortizacijo dolgov in poleg tega še vse, kar uvažamo. Naš državni proračun znaša okrog 10 milijard in od tega denarja gre več kot tri milijarde v tujino. Z našim izvozom moramo plačevati stroške za svoja državna predstavništva zunaj, torej velik del stroškov ministrstva zunanjih zadev. V tujino gre znaten del stroškov vrhovne državne uprave in ministrstva vojske. Tudi del stvarnih potreb za ostala ministrstva moramo naročati v tujini, n. pr. orožje, tehnično opremo za vojsko itd. V državi ostanejo v glavnem samo plače malih uradnikov in pa skromni zaslužek delavstva.

S tem, kar pridelata naš kmet in delavec, pa ne moremo trajno poravnati vseh obveznosti nasproti tujini in vsega uvoza. Preostaja nam dvojje: ali povečati dohodke delavca

in kmeta ali pa zmanjšati plačevanja v tujino? Eno ali drugo, sicer polagoma gospodarsko izkrvavimo in prepadedemo.

Toda tudi od dela našega delavca doma gre velik del dobička v tujino, ker so skoraj vsa večja industrijska podjetja v tujih rokah. Zato plačajo lahko drugi narodi znaten del blaga, katerega uvozijo od nas, z dohodkom od tistih podjetij in kapitala, ki ga imajo pri nas.

Zaključek: Naša država mora plačevati v tujino velike obresti za dolgove, imamo pa še druge obveznosti, ki jih moramo poravnati z dobro, tujo valuto. Na drugi strani uvažamo mnogo potrebščin iz tujine, pa mnogo preveč nepotrebnih stvari. Vsa ta plačila vršimo s svojim izvozom, to je z delom kmeta in delavca. Toda delovna moč našega ljudstva je v veliki meri neizkoriščena in delo je malo plodno.

Zato bodo tisti, ki prihajajo in ki morajo priti, stali pred težkim vprašanjem, ki se ne da rešiti z lahкими operacijami in po starih metodah, ampak bodo morali globoko poseči v sedanje družbene odnose.

Dela hočemo!

(iz Ljubljane.)

Tudi delavci, posebno brezposelni, z zanimanjem beremo „Slovensko zemljo“, ki se tako odkrito in neustrašeno bojuje za pravice delovnega ljudstva.

Brezposelni smo danes največji reveži na svetu. Imamo zdrave roke in pošteno voljo, da bi delali in se z delom preživljali; toda današnja družba nam tega ne pusti. Kako potrebna bi bila zato enotna organizacija vseh brezposelnih! Sicer smo tudi pri nas v Sloveniji že doživeli poizkuse, da se brezposelni združijo in za svoje pravice enotno nastopajo; toda imeli smo smolo. Organizacije so se polastili ljudje, ki niso bili brezposelni in ki so mislili, da nas bodo v svoje strankarske in osebne namene izkoriščali. Izrinili so iz organizacije vse tiste može, ki so res delali za koristi brezposelnih in tako je žalostno prepadla ta organizacija, na katero smo brezposelni veliko računali. Prva njihova skrb je bila, da so ustanovili kuhinjo, kakor da bi bilo s kuhinjo že rešeno vprašanje brezposelnih. Nam pa ne gre danes za kuhinjo, ki za brezposelnega nima nobenega pomena, če ne more plačati niti tistih borih dinarjev, kolikor velja obed ali večerja. Mi hočemo dela in za delo pošteno plačilo. In tako so padli v vodo vsi lepi načrti, katere nam je omenjena organizacija na svojem ustanovnem občnem zboru razvila. Prenehala je borba proti dvojnemu zaslužkarstvu, prenehala borba za uveljavljanje socialnih pravic delovnega ljudstva, za napravo velikih in nujno potrebnih javnih del, za določitev primernih mezd itd. Ustanovljena je bila kuhinja in brezposelno vprašanje je bilo v očeh teh gospodov rešeno. Ker so pa neki gospodje imeli pri vsem tem, kakor sem že omenil, tudi svoje politične račune, je seveda oblast šla kuhinji

v toliko na roko, da jo je v začetku izdatno podprla; toda tudi ta podpora je izginila v žepih in želodcih nekaterih v kuhinji dobro zaposlenih brezposelnih, ki so tako prav lepo dokazali vso svojo ljubezen do organizacije.

Vse to nam daje mnogo misliti in če poznamo nasledke, si moramo poiskati vzroka. Vzrok je kaj preprost. Preveč smo zaupali drugim in premalo smo se zanesli sami nase. Premalo smo se zavedali, da je pri zasebnih organizacijah isto kot pri državni upravi, ki nikoli ne more biti dobra, če ljudstvo svojih predstavnikov zadostno ne nadzoruje. Zaupali smo vse preveč nekaterim gospodom, ki so nam obljubovali službe in so nas s tem vleкли le za nos.

Če si hočemo brezposelni pribojevati tiste pravice, ki nam kot ljudem gredo, ne smemo držati rok navzkriž, ampak moramo aktivno sodelovati pri reševanju dnevnih političnih vprašanj. Pridružiti se moramo slovenskemu kmečko-delavskemu gibanju in ne smemo svojih državljan-skih pravic prodajati tako kot se je zgodilo ob lanskoletnih petomajskih volitvah, ko je več brezposelnih šlo za nekaj kovačev po večkrat na volišče in podpiralo s tem listo g. Jevtiča, obenem pa pljunilo nase in svojo državljansko čast. Čeprav smo brez dela, te pravice, da tudi mi volimo, nam ne more nihče vzeti; saj dobro vemo, da se naš položaj ne zboljša, dokler se splošne družbene razmere v naši državi ne spremenijo tako, da pride delovno ljudstvo do svojih človeških pravic. Zato ne smemo stati ob strani in čakati, da nam delo in zaslužek padeta z neba. Ne, če sami ne bomo delali in skupno nastopali, bomo večno reveži in be-rači.

A. I. P—c.

Iz Semiča

Semičani imamo lepo navado, da v slavitev prvega majnika na večer pred prvim majnikom kurimo kresove, postavljamo mlaje in streljamo z možnarji. Prvega maja pa prirejamo skupne izlete. Žal se je letos pri streljanju zgodila huda nesreča. Poškodoval se je naš priljubljeni tovariš Alojz Benič in za poškodbami

umrl v ljubljanski bolnici. Dne 4. maja smo ga pokopali.

Po tej nesreči pa so začeli streljati drugi možnarji. Z ene strani nas napadajo: „Poglejte jih, komunisti so, protidržavni elementi, sami brezverci, Bog jih je kaznoval itd.“ Iz visokih krogov semiškega Pofa pa so bile vržene na nas drugačne neres-

nice in sumničenja. Na najgrši način nas obrekujejo in ovajajo. Ne utegnemo vsem odgovarjati ali pa si iskati zadoščenja pri sodišču. Sodilo jih bo ljudstvo samo, ki je že do dobra spregledalo te „zaščitnike nacije“, ki se hlinijo vsakemu novemu gospodarju in prodajajo svoje državljanske pravice za pol litra vina. Ni

daleč čas, ko bo kmečko-delavsko gibanje tudi v Semiču temeljito razčistilo to nevarno gnezdo. Že pri zadnjih volitvah je bila večina občanov v našem taboru, medtem ko je danes vse delovno ljudstvo Bele Krajine z nami.

Bukovec Leopold in tovariši.

Iz Kozjega v šmarskem okraju

Zadnjič sem potoval po kozjanski okolici in šel iz sotelske doline skozi Št. Peter in Podsredo v Kozje; nato pa proti Pilštajnu in Planini proti severu v Slivnico; od tam pa spet proti hrvaški meji na Sotlo v Podčetrtak. Videl in slišal sem marsikaj. Tudi v teh krajih je gospodarska stiska zasekala globoke rane. Pred vojno so kmetje izvažali mnogo svinj, prihajali so kupovat Belokranjci in Hrvati. Iz Planine, kjer je največji sejem v vsem okraju, so odgnali po več sto parov rejernih volov v Št. Jurij ali pa v Sevnico. Vagoni živine so šli v Gornjo Avstrijo in Nemčijo, in kmetje so imeli denar. Danes pa prodajo na sejmu v Planini komaj nekaj parov, tako da se še ne pozna, če so kaj prodali. Cena je tako nizka, da se pitanje volov sploh več ne izplača, ker se prodajajo v izgubo. Saj se vol ne zredi od besed in očitkov mesarjev, da ni debele živine, ampak le od dobre hrane.

Kraji kot so Virštajn, Bučka gora in Sv. Peter imajo dobra vina. Če je letina ugodna, ga dosti pridelajo. Toda tudi vino se sedaj težko prodaja, da se delo skoraj več ne izplača.

Še tistih prihrankov, ki so jih ljudje v boljših časih privarčevali, ne morejo dobiti iz hranilnic. Koliko je kmečkih fantov in deklet, ki bi si radi ustanovili lastno domačijo, pa ne morejo do svojega denarja. Koliko jih je, ki so leta in leta hranili za starost in umirajo sedaj od pomanjkanja, ker ne dobe denarja iz hranilnic.

Ljudje zmerom bolj uvidevajo, da pomoči od zgoraj ne smejo pričakovati in da je kmečka zaščita samo slepilo. Spoznali so da je pomoč edinole v njih samih, če bodo složno nastopali v obrambo cen svojim pridelkom. Zato je potrebno, da se tudi v naših krajih prične z organizacijo gospodarske zadruga „Sloge“, ki je hrvatskemu kmetu in delavcu že veliko pomagala. Popotnik.

Iz Maribora

Dne 10. t. m. smo imeli Mariborčani razveseljivo slavnost. Predstavniki kmečko-delavskega gibanja za mariborsko volilno okrožje, g. dr. Vekoslav Bukovec je praznovanje šestdesetletnice rojstva Veseli smo bili, da je ta slavnost združila ob eni mizi vse demokratične in svobodoljubne opozicijske skupine in se je tako pokazala volja po skupnem prizadevanju in sodelovanju. V Gambri-novi dvorani, ki je bila za to priložnost vsa ovita v zelenje, se nas je zbralo okrog 250 slavilcev. Prvi je slavljencega pozdravil v imenu mariborskega delavstva gospod Ubeleis in poudaril naklonjenost, ki jo je tudi nasproti delavstvu vedno razodeval. Slavnostni govor je imel g. dr. Sluga iz Ptuja. V lepih besedah je orisal slavljencevo življensko pot in še posebno omenjal, kako je slavljence že v predvojnih letih delal za okrepitev slovenstva na bivšem spodnjem Štajerskem. V imenu mariborskega predstavništva je govoril narodni poslanec g. dr. Rudolf Dobo-višek, ki je izpovedal našo skupno voljo, da se hočemo bojevati za svobodo do končne zmage. Za ljubljansko predstavništvo je govoril urednik „Slovenske zemlje“ g. Kreutzer Pavel, ki je izročil pozdrave in čestitke somišljenikov iz ljubljanskega volilnega okrožja. Vidni ud kmečko-demokratske koalicije g. Večestav Vilder je poudaril potrebo, da se v Sloveniji združi vse, kar čuti za svobodo in enakopravnost. G. Lasič Andrej je pozdravil slavljence v imenu mladine in mu izročil tudi pergamentno listino v trajen spomin. V imenu srbske opozicije je govoril g. profesor dr. Dragoljub Jovanović, v imenu konzorcija „Stare pravde“ g. Stane Vidmar, v imenu „Ljudske pravice“ g. Ivan Kreft in za delavstvo mariborske okolice somišljenik g. Koluder. Sledili so še pozdravi in čestitke raznih gospodarskih, kulturnih, narodnih in akademskih organizacij. Brzobjavno je slavljencega pozdravil tudi predsednik Kmečko-demokratske koalicije g. dr. Vladko Maček.

Slavljence se je v daljšem govoru zahvalil vsem slavilcem in jim obljubil, da pojde po začetni poti naprej do končne zmage naših političnih in socialnih zahtev. A. R.

Iz litijskega okraja

Blizu Višnje gore je neka vasica, kjer se je vaščanom zdelo, da je njihov katastrski donos previsoko ocenjen. Zato so se obrnili na katastrsko upravo v Litiji in prosili, da jim ga zniža. Zvedeli so pa, da je zato treba napraviti prošnjo v Belgrad in mora vsak posestnik, ki želi znižanja donosa, plačati kolek za din 100.—; nato pošlje Belgrad posebno komisijo treh članov in je treba plačati komisiji vse potne stroške iz Belgrada semkaj, in sicer drugi razred in pa še vsakemu po 200 dinarjev dnevnic. Če torej računamo, da bi se komisija mudila najmanj pet dni, bi moralo n. pr. 10 prizadetih vaščanov plačati za znižanje katastrskega donosa: din 1000.— pa potrebne kol-

ke, din 1600.— za potne stroške komisije in din 3000.— za dnevnice; skupaj torej 5600 dinarjev.

Vprašanje nastane, zakaj je tudi tukaj potreben tak pretiran centralizem, ki nas ubija gospodarsko in ne dovoljuje, da bi si pomagali? Ali mar naši katastrski uradniki niso sposobni, da izvršujejo taka dela, ali pa gre Belgradu le za lepe dnev-nice in brezplačno vožnjo. Prvo najbrž ne bo držalo; saj v Srbiji še danes nimajo urejenih katastrskih map in se nam torej zdi, da bi naši uradniki domačini to že bolje opravili. Po vsej verjetnosti torej bo drugi vzrok odločilnejši, ker imamo tudi povsod drugod poučne zglede.

Domačin.